

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0523U100219

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 02-11-2023

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кирилюк Ольга Леонідівна

2. Olha L. Kyryliuk

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор наук

Аспірантура/Докторантура: ні

Шифр наукової спеціальності: 10.02.01

Назва наукової спеціальності: Українська мова

Галузь / галузі знань: Не застосовується

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 10-11-2023

Спеціальність за освітою: Українська мова і література

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): Д 36.053.02

Повне найменування юридичної особи: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125438

Місцезнаходження: вул. Івана Франка, буд. 24, Дрогобич, Дрогобицький р-н., 82100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

Код за ЄДРПОУ: 02125415

Місцезнаходження: вул. Шевченка, буд. 1, Кропивницький, Кропивницький р-н., 25006, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 16.21.11, 16.21.13, 16.21.21.21

Тема дисертації:

1. Дискурс інформаційної війни: лінгвокогнітивний та психолінгвістичний аспекти
2. Discourse of Information Warfare: Linguocognitive and Psycholinguistic Aspects

Реферат:

1. У дисертації вперше в українському мовознавстві здійснено ґрунтовний різноаспектний аналіз дискурсу російсько-української інформаційної війни з погляду лінгвокогнітивістики та психолінгвістики. Досліджено тему протистояння між двома країнами в історичній площині, зокрема увагу приділено мовній об'єктивації подій і явищ періоду визвольних змагань початку ХХ століття, а також докладно вивчено наративи підготовки інформаційного поля до гарячої фази війни в добу незалежності (2003 – 2013 рр.) й наративи періоду збройної агресії (2014 р. – дотепер). Проаналізовано мовний інструментарій, використовуваний Росією з метою маніпулювання суспільною думкою, а також вивчено особливості формування дискурсу українського опору. У процесі аналізу дискурсу інформаційної війни визначено низку його диференційних ознак, таких, як: 1) наскрізна сугестивність, що полягає в систематичному впливі на суспільну свідомість; 2) узагальнювальність учасників комунікації (увага зорієнтована на тому, аби вплинути на великі групи

населення); 3) зрозумілість широкому колу реципієнтів; 4) нав'язувана оцінність, яка змушує реципієнта сприймати будь-які поняття в межах категорії добре – погане; 5) необмеженість жанрів; 6) орієнтованість на ментальну картину світу певного суспільства; 7) інформаційна варіативність, що покликана дезорієнтувати суспільство створенням великої кількості версій тієї самої події чи явища. Встановлено власне-мовні способи впливу на реципієнта в дискурсі воєнного протистояння, серед них: 1) уведення слова в потрібний мікроконтекст (прийом зв'язки); 2) використання евфемізмів; 3) висловлення у формі трюїзмів/ квазітрюїзмів (загальників); 4) вживання слів, сполук, фраз із іллокуцією заклику; 5) застосування концептуальних метафор; 6) вдавання до пресупозицій та імпліцитної семантики як засобів маніпуляції; 7) вживання конструкції так званий та лексеми нібито; 8) маніпулювання прийменниками; 9) послуговування дегуманізувальною та демонізувальною лексикою; 10) використання слів з об'єднувальною семантикою; 11) вживання мовних одиниць із префіксом недо-; 12) вилучення важливих слів із публічного дискурсу; 13) заміна ключових лексем у повідомленні та перейменування; 14) пояснення через заперечення; 15) називання понять словами з протилежним значенням; 16) вживання великої кількості емоційно забарвлених мовних одиниць; 17) онімна маніпуляція. У цілому дискурс інформаційного протистояння досліджено за чотирма аспектами: ворожого знецінення національної картини світу; агресії; опору; асоціативно-семантичних виявів концепту ВІЙНА. Результати дисертації формують методологічну базу для досліджування інформаційного дискурсу щодо наявності мовних засобів маніпулятивного впливу, виявлення прихованих загроз, а також для проведення лінгвістичних експертиз у межах законодавства, спрямованого на захист національних інтересів держави. Ключові слова: інформаційна війна, маніпулятивні мовні засоби, концепт, концептуальна метафора, лінгвомем, фрейм, фабрикований фрейм, фреймові мережі, прийом зв'язки, асоціативно-семантичне поле, асоціативно-семантична група, мова ворожнечі, дискурс агресії, дискурс опору.

2. In the thesis, for the first time in Ukrainian linguistics, a thorough multi-aspect analysis of the discourse of the Russian-Ukrainian information warfare is carried out from the point of view of linguocognitistics and psycholinguistics. The topic of confrontation between the two countries in the historical dimension is studied, particular attention is paid to the linguistic objectification of events and phenomena of the period of liberation struggle of the early twentieth century, and narratives of preparing the information field for the hot phase of the war in the period of independence (2003 – 2013) and narratives of the period of armed aggression are studied in detail (period of 2014 – until now). The language tools used by Russia to manipulate public opinion are analyzed, and the features of the discourse formation of Ukrainian resistance are studied. In the process of analyzing the discourse of information warfare, a number of its differential features are identified, such as: 1) cross-cutting suggestibility, which means continuous impact on public consciousness; 2) generalizing communicators (attention is focused on influencing large groups of the population); 3) clarity to a wide range of recipients; 4) imposed evaluability, which forces the recipient to perceive any concepts within the category of good - bad; 5) unlimitedness of genres; 6) focus on the mental worldview of a certain society; 7) information variability, designed to disorient society by creating a large number of versions of the same event or phenomenon. The linguistic methods of influencing the recipient in the discourse of military confrontation have been determined, among which: 1) introducing the word into the desired microcontext (method of linking); 2) the use of euphemisms; 3) expressions in the form of truisms/quasi-truisms (generalizers); 4) the use of words, compounds, phrases with the urging illocation; 5) the use of conceptual metaphors; 6) resorting to presuppositions and implicit semantics as means of manipulation; 7) the use of the constructions so-called and the lexeme allegedly; 8) manipulation of prepositions; 9) the use of dehumanizing and demonizing vocabulary; 10) use of words with unifying semantics; 11) the use of language units with the prefix under-; 12) removing important words from public discourse; 13) replacement of key lexemes in the message and renaming them; 14) explanation by objection; 15) naming concepts with words which have opposite meaning; 16) the use of a large number of emotionally colored language units; 17) manipulating proper nouns. On the whole, the discourse of information confrontation is studied in four aspects: the hostile depreciation of the national worldview; aggression; resistance; associative-semantic manifestations of the concept of WAR. The results of the thesis form the methodological basis for the study of information discourse on the availability of linguistic means of manipulative influence, discovery of hidden threats, as well as for linguistic

expertise within the framework of legislation aimed at protecting the national interests of the state. Key words: information warfare, manipulative language means, concept, conceptual metaphor, linguomeme, frame, fabricated frame, frame networks, linking method, associative-semantic field, associative-semantic group, hate speech, aggression discourse, resistance discourse.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

1. Кирилюк О. Л. Мовні реакції на суспільно-політичні процеси (на прикладі інтернет-дискурсу). Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 10 «Проблеми граматики і лексикології української мови». 2014. № 11. С. 187–190.
2. Кирилюк О. Л. Мовна природа мему. Наукові записки НаУКМА. Серія «Мовознавство». 2019. № 2. С. 30–35. DOI: 10.18523/2616-8502.2019.2.30-35
3. Кирилюк О. Л. Асоціативно-семантична мікрогрупа «назва конфлікту» в дискурсі інформаційної війни. Закарпатські філологічні студії. 2019. № 12. С. 29–34. DOI: 10.32782/tps2663-4880/2019.12.5.
4. Кирилюк О. Л. Мова передвоєнного дискурсу: лінгвістичні засоби створення ворожих образів і символів (на прикладі російсько-української інформаційної війни). Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія». 2019. № 43 (5). С. 71–74. DOI: 10.32841/2409-1154.2019.43.5.19
5. Кирилюк О. Л. Особливості мікрополя «ворожі війська» у структурі асоціативно-семантичного поля «ВОРОГ» (на матеріалі дискурсу російсько-української інформаційної війни). Вісник КНЛУ. Серія «Філологія». 2019. № 22 (2). С. 58–68. DOI: 10.32589/2311-0821.2.2019.192162
6. Кирилюк О. Л. Термінологія інформаційної війни. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія «Філологічні науки». 2020. № 3 (407). С. 33–39.
7. Кирилюк О. Л. Мовні засоби творення образу ворога в умовах інформаційної війни. Наукові записки ЦДПУ ім. В. Винниченка. Серія «Філологічні науки». 2020. № 187. С. 45–49. DOI: 10.36550/2522-4077.2020.187.6
8. Кирилюк О. Л. Структура асоціативно-семантичного поля «ВОРОГ» в дискурсі інформаційної війни. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2020. № 29 (2). С. 53–58. DOI: 10.24919/2308-4863.2/29.209437
9. Кирилюк О. Л. Мовна агресія розважальних телешоу як спосіб ведення інформаційної війни. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2020. № 32 (1). С. 132–140. DOI: 10.24919/2308-4863.1/32.214487
10. Кирилюк О. Л. Мова мережевого фольклору як засіб опору інформаційній агресії. Мова: Класичне – модерне – постмодерне. 2020. № 6. С. 32–49. DOI: 10.18523/1cmp2522-9281.2020.6.32-49
11. Кирилюк О. Л. Формування образу захисника в умовах інформаційної війни: лінгвокогнітивний аспект. Львівський філологічний часопис. 2020. № 8. С. 90–96. DOI: 10.32447/2663-340X-2020-8.14
12. Кирилюк О. Л. Мовне віддзеркалення збройного конфлікту в постфольклорних текстах. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького

державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2021. № 36 (1). С. 162–167. DOI: 10.24919/2308-4863/36-1-25

- 13. Кирилюк О. Л. Мовні засоби сугестивного впливу на реципієнта в дискурсі інформаційної війни. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія «Філологія. Журналістика». 2021. т. 32 (71). № 4 (1). С. 24–28. DOI: 10.32838/2710-4656/2021.4-1/05
- 14. Кирилюк О. Л. Фреймова мережа концепту КРУТИ в українському інформаційному просторі. Закарпатські філологічні студії. 2021. № 19. № 35–40. DOI: 10.32782/tps2663-4880/2021.19.1.7
- 15. Кирилюк О. Л. Змістове наповнення лексико-семантичної групи «ВОЇНИ» в дискурсі російсько-української війни. Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки». 2022. № 2. С. 23–32. DOI: 10.52726/as.humanities/2022.2.4
- 16. Кирилюк О. Л. Асоціативно-семантичне поле «ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ» в мовній свідомості мешканців центральної частини України. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2022. № 56 (2). С. 142–148. DOI: 10.24919/2308-4863/56-2-22
- 17. Kyryliuk O. L. Linguistic accompaniment of information warfare (based on the Russian-Ukrainian armed conflict). PNAP / Periodyk Naukowy Akademii Polonijnej. 2020. № 39 (2). С.60–67. DOI: 10.23856/3910
- 18. Кирилюк О. Л. Мовні засоби «розмивання» образу ворога в дискурсі інформаційної війни. KELM (Knowledge, Education, Law, Management). 2020. № 5 (33). Vol. 2. С. 36–45. DOI: 10.51647/kelm.2020.5.2.7
- 19. Кирилюк О. Л. Вербалізація символів російсько-українського збройного конфлікту (моделювання асоціативно-семантичного поля). KELM (Knowledge, Education, Law, Management), 2021. № 1 (37). Vol. 1. С. 112–117. DOI: 10.51647/kelm.2021.1.1.19
- 20. Kyryliuk O., Shulska N., Zinchuk R., Demeshko I., Nesterenko T., Volchanska H., Fenko N. Toolkit for the Formation of Narrative Strategies of the Russian-Ukrainian War (Using the 2022-2023 Media Language as an Example). AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research. 2023. Special I. (13/01-XXXIV). Pp. 163–171. URL: http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/130134/papers/A_24.pdf
- 21. Kyryliuk O., Mytrofanenko Y., Dmytruk V., Doroshchuk N., Kryvko I., Prymachok O., Vakulyk I. Humor as an opposition to enemy propaganda in the conditions of the struggle for the independence of Ukraine (20th–21st centuries): historical and linguistic aspects. AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research. 2023. Special Issue (13/02-XXXV). Pp. 53–62. https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/130235/papers/A_09.pdf
- 22. Kyryliuk O. Fabricated frames as a way of erasing historical memory (based on the discourse of Russia's aggression against Ukraine). Journal of Language and Linguistic Studies. 2021. № 17 (Special Issue 2). Pp. 1423–1437. URL: <https://www.jlls.org/index.php/jlls/article/view/2609>
- 23. Kyryliuk O. Linguistic means of dehumanisation of the enemy in the discourse of the armed conflict in Ukraine. Journal of Linguistic and Intercultural Education. 2022. № 15 (2). Pp. 145–167. DOI: 10.29302/jolie.2022.2.11. URL: <http://jolie.uab.ro/index.php?pagina=pg&id=39&l=en>
- 24. Кирилюк О. Л. Збройні наративи інформаційної агресії: тематика, мовні засоби, вербалізація концептів. Innovative pathway for the development of modern philological sciences in Ukraine and EU countries: Collective monograph. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2020. Vol. 1. Pp. 276–294. DOI: 10.30525/978-9934-26-031-5-17
- 25. Кирилюк О. Л. Мова постфольклору в дискурсі інформаційної війни: концептуальні метафори, меми-концепти, іллокутивний зміст. Innovative pathway for the development of modern philological sciences in ukraine and eu countries: Scientific monograph. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2022. Vol. 2. Pp. 212–242. DOI: 10.30525/978-9934-26-196-1-31
- 26. Кирилюк О. Л. Психолінгвістичний аспект перейменовувальних процесів. Перейменовувальні процеси в топоніміці як ціннісний вибір українського суспільства: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (11 червня 2015 року, м. Кіровоград). Миколаїв: ФОП Жаган М. Ф., 2015. С. 75–76
- 27. Кирилюк О. Л. Асоціативно-семантичне поле «ВІЙНА» в суспільно-політичному дискурсі. Світ мови – світ у мові: матеріали V Міжнародної конференції (м. Київ, 24–25 жовтня 2019 р.; Національний

педагогічний університет імені М. П. Драгоманова): тези доповідей. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. С. 74–77.

- 28. Кирилюк О. Л. Дискурс російсько-української інформаційної війни як об'єкт дослідження. Challenges of philological sciences, intercultural communication and EU countries: conference proceedings, October 30–31, 2020. Venice: Izdevniecība «Baltija Publishing», 2020. Pp. 262–263.
- 29. Кирилюк О. Л. Наративність інформаційної війни. Сучасний педагог та теорія педагогіки, філологічні диспути та наука про мову: матеріали міжнародної спеціалізованої наукової конференції (м. Хмельницький, 19 лютого, 2021 р.). Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця: Європейська наукова платформа, 2021. С. 106–108.
- 30. Кирилюк О. Л. Виправдовування та заперечення як мовний злочин: дослідження дискурсу збройної агресії РФ проти України. Сектор безпеки України: актуальні питання науки та практики: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами X Міжнародної науково-практичної конференції (19–20 травня 2022 року, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків). Серія «Сектор безпеки України». 2022. № 40. С. 34–39.
- 31. Кирилюк О. Л., Лашкіна В. О. Вербалізація концепту УКРАЇНА в текстах промов українських президентів (В. Януковича, П. Порошенка, В. Зеленського). Міжнародний науковий журнал «Грааль науки». 2022. № 14–15 (травень). С. 391–396.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Вільчинська Тетяна Пилипівна

2. Tetsana P. Vilchynska

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Код за ЄДРПОУ: 02125544

Місцезнаходження: вул. М. Кривоноса, буд. 2, Тернопіль, Тернопільський р-н., 46027, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Костусяк Наталія Миколаївна
2. Natalia M. Kostusiak

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, буд. 13, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Левченко Тетяна Миколаївна
2. Tetiana Levchenko

Кваліфікація: д. філол. н., доцент, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Університет Григорія Сковороди в Переяславі

Код за ЄДРПОУ: 04543387

Місцезнаходження: вул. Сухомлинського, буд. 30, Переяслав, Переяслав-Хмельницький р-н., 08401, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Мацьків Петро Васильович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Мацьків Петро Васильович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Івах Світлана

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна